

SENI SILAT CEKAK MALAYSIA PEMBINA JATI DIRI MASYARAKAT MELAYU

HASMAH MD. ALI*

Abstrak

Seni Silat terbahagi kepada dua unsur iaitu dalaman dan luaran. Seni silat banyak diketengahkan di dalam masyarakat dari konteks keunikan luarannya iaitu dari segi ketangkasan, nilai esketika dan kesukanan. Malah, silat dianggap sebagai seni mempertahankan diri yang boleh membunuh atau mencederakan. Kesenian estetika yang terdapat pada gerak silat menjadikan ia sebagai satu persembahan yang unik terutama di majlis keraian dan perkahwinan. Seni silat dikaitkan dengan keaslian warisan budaya bangsa Melayu termasuk cara berpakaian, langkah gerak, adat istiadat dan muzik. Oleh sebab itu, seni silat telah diwartakan sebagai satu Warisan Tak Ketara (intangible heritage) di bawah Akta Warisan Kebangsaan 2005. Pewartaan ini bertujuan untuk melindungi dan memelihara suatu warisan kerana ia adalah cerminan jati diri dan lambang kepada masyarakat pengamalannya. Di dalam Seni Silat terdapat pengisian rohani dan jasmani yang boleh menjadi sumber asuhan kepada sifat jati diri. Kajian ini akan mengkaji pengisian rohani dan jasmani yang terdapat di dalam Seni Silat Cekak Malaysia dari 3 sudut iaitu perguruan, persilatan dan persatuan. Komponen jati diri yang dinilai dalam kajian ini ialah adat, agama, patritisme dan identiti yang dianalisa dari segi tingkah laku, emosi, nilai dan kepercayaan ahli-ahli Persatuan Seni Silat Cekak Malaysia.

Kata Kunci: Seni Silat Cekak, Jati Diri, Persilatan.

Abstract

Martial arts are divided into two essential elements, namely internal and external. Many martial arts are featured within the unique context of the community in terms of agility, esthetical values and sportsmanship. In fact, silatis considered a martial art for self-defence capable to kill or injure. Art aesthetics found in martial arts movements makes it a unique performance, especially in the entertainment and wedding. Silat is claimed to be part of the rich heritage of Malay culture, including costumes, movements, customs and music. Therefore, the martial art, silat, has been gazetted as an Intangible Heritage under the National Heritage Act 2005. The recognition seeks to protect and preserve a legacy that reflects the pride and emblem of the community practitioners. In the art of silat, there is a physical and spiritual fulfillment that serve to nurture one's inner nature. This study will examine the physical and spiritual aspects found in subtle Martial Arts of Malaysia from three main points: teaching, martial and association. Components in relation to self identity are evaluated in the categories of custom, religion, patritisme and identity, and analyzed within the aspects of behaviors, emotions, values and beliefs of the members of the Association of Martial Arts Malaysia.

Keywords: Martial Arts, Identity, Silat

* Pelajar Doktor Falsafah di Fakulti Teknologi Kreatif dan Warisan, Universiti Malaysia Kelantan

1.0 Pengenalan

Pada zaman dahulu, silat merupakan ilmu peperangan yang diamalkan oleh Bangsa Melayu dan mempunyai martabat yang sangat tinggi di dalam masyarakat Melayu sehinggakan ia hanya diajarkan kepada anak-anak raja dan kerabat sahaja (Abdul Rahman Ismail, 2009: 201 - 204). Pada ketika itu, orang awam yang mempunyai kehebatan di dalam ilmu persilatan akan dibawa tinggal di dalam istana dan diberikan pangkat tertentu di dalam kerajaan. Silat berperanan sebagai struktur pendidikan tidak formal terawal yang wujud di dalam masyarakat Melayu sebelum wujudnya sistem pendidikan formal yang dibawa oleh bangsa asing (Ensiklopedia Sejarah dan Kebudayaan Melayu, Jilid 4). Penerapan asuhan rohani dan jasmani melalui ilmu persilatan kepada pengamalnya membentuk seorang insan berperibadi mulia dan terhormat (Mohamad Yaacob, 1975).

Seni Silat Melayu telah disebarkan kepada semua lapisan masyarakat dengan kewujudan pelbagai pertubuhan dan perguruan silat (Halimah Abdul Rahman, 2010). Di Malaysia, pertubuhan silat berada di bawah Persatuan Silat Kebangsaan Malaysia (PESAKA) yang telah ditubuhkan pada tahun 1983 oleh empat orang guru pertubuhan Seni Silat iaitu Datuk Meor Abdul Rahman Meor Hashim dari Seni Silat Gayong, Ustaz Haji Hanafi bin Hj. Ahmad dari Seni Silat Cekak Malaysia, Datuk Omdin Mauju dari Seni Silat Lincak dan Anuar Abdul Wahab dari Seni Gayung Fatani (Abdul Rahman Hassan, 1991). Penubuhan PESAKA bertujuan untuk membangunkan, meningkatkan, memperjuangkan, memelihara dan mempertahankan Seni Silat sebagai seni budaya bangsa. Di Malaysia terdapat pelbagai jenis aliran perguruan dan persatuan atau kelab silat yang wujud. Sehingga kini, terdapat 446 pertubuhan Seni Silat Melayu yang telah didaftarkan di bawah Persekutuan Silat Kebangsaan Malaysia (PESAKA).

Seni Silat yang dahulunya diajar di kampung-kampung turut diketengahkan secara akademik iaitu diajar di sekolah dan Institusi Pengajian Tinggi (Nik Mohd Nazin, 2009). Penubuhan pertubuhan silat di sekolah adalah tertakluk di bawah Dasar Penubuhan Kelab Sekolah, 1956. Sehingga tahun 2011, 63 Institut Pengajian Tinggi (IPT) dan 10 sekolah memilih Seni Silat Cekak Malaysia sebagai aktiviti kokurikulum atau persatuan (Laporan tahunan Mesyuarat Agung Perwakilan 2011, appendix 2). Seni Silat Cekak Malaysia telah bertapak di IPT-IPT sejak tahun 1974 bermula di Universiti Malaya (UM), dan Institut Teknologi Malaysia (ITM), Universiti Pertanian Malaysia (UPM), Universiti Teknologi Malaysia (UTM) pada tahun 1975 (Roslin Ali Omar, 2012).

2.0 Permasalahan Kajian

Peranan seni mempertahankan diri itu di dalam masyarakat melayu terdiri daripada dua elemen iaitu dalam dan luaran (D. S Harding, 2003). Selaras dengan perkembangan semasa, peranan tersebut telah berubah. Elemen luaran melibatkan pergerakan fizikal seperti gerak dan langkah manakala elemen dalaman melibatkan perbuatan seperti bacaan dan adat-adat ritual. Peranan utama seni silat adalah sebagai ilmu mempertahankan diri iaitu pergerakan fizikal melindungi diri apabila menghadapi ancaman atau satu sistem pertempuran (G. Moody, 2012). Malah, silat dianggapkan sebagai seni membunuh atau mencederakan (G. N Gartenberg, 2000). Dengan peranan ini, silat dilihat sebagai satu aksi kasar dan membahayakan kepada ahli.

Seni silat juga telah diangkat ke peringkat antarabangsa melalui pertandingan-pertandingan antarabangsa seperti Sukan SEA sejak tahun 1979, dan Kejohanan Pencak Silat Dunia sejak tahun 1980. Seni Silat dikategorikan sebagai Sukan Gred Baitu bukan Sukan Bertaraf Tinggi (High Performance Sport) oleh Majlis Sukan Negara. Justeru itu, ia tidak dipertandingkan di peringkat yang lebih tinggi seperti di Sukan Asia atau Sukan Olimpik. Kategori silat yang dipertandingkan terbahagi kepada tiga jenis iaitu silat tanding, silat jurus dan seni persembahan (Ahmad Sarji, 2008). Memenangi pingat di dalam pertandingan menjadi satu matlamat kepada pesilat. Anuar Abdul Wahab (1991) berpendapat imbuhan untuk memenangi pertandingan menjadi pendorong untuk lebih ramai yang meminati Seni Silat. Oleh sebab itu, pesilat difokuskan dengan latihan-latihan untuk memenangi pertandingan tersebut.

Kesenian estetika yang terdapat pada gerak silat menjadikan silat sebagai satu persembahan yang unik terutama di majlis keraian dan perkahwinan. Persembahan seni silat diiringi dengan alunan alat muzik seperti serunai, gendang dan gong ((Ensiklopedia Sejarah dan Kebudayaan Melayu, Jilid 4). Seni silat dikaitkan dengan keaslian warisan budaya bangsa Melayu termasuk cara berpakaian, langkah gerak, adat istiadat dan muzik (Nik Mohd Nazin, 2009). Kerana itu, seni silat telah diwartakan sebagai satu Warisan Tak Ketara (intangible heritage) di bawah Akta Warisan Kebangsaan 2005 (Akta 645). Pewartaan ini bertujuan untuk melindungi dan memelihara suatu warisan kerana ia adalah cerminan jati diri dan lambang kepada masyarakat pengamalnya (Zaidi Mohd Yusof et. Al, 2005). Seni silat kini lebih dianggap sebagai hiburan atau salah satu elemen persembahan tradisional melayu (Tuan Ismail Tuan Soh, 1991:33).

Elemen dalaman yang terdapat di dalam persilatan adalah kebatinan (Sheikh Shamsuddin, 1993: 55), kesihatan dalaman (Azlan Ghanie, 2007) dan pembentukan sahsiah diri (Mohamad Yaacob, 1975) Abd. Rahman Ismail (2009) mengatakan bahawa setiap daripada orang melayu perlu mengamalkan Seni Silat Melayu kerana seni silat Melayu dapat menerapkan dan mengukuhkan jati diri orang Melayu. Hal ini selaras dengan Prof. Madya Ar. Dr. Hj. Abdul Majid Ismail (2002), bahawa pendidikan yang diterapkan di dalam seni silat cekak Malaysia mampu menjadi salah satu elemen utama ketahanan diri dan seterusnya

mengekalakan jati diri ahlinya. Mohammad Yaacob (1975) mengatakan bahawa seni silat bukan sahaja untuk menguatkan fizikal atau kesihatan malah ia adalah untuk mencergaskan pemikiran. Disebalik ilmu ketangkasan mempertahankan diri terdapat ilmu pembentukan peribadi mulia dan disiplin. Silat merupakan ilmu perawatan dalaman dan kesihatan serta pembentukan sifat keperibadian pengamalannya (Megat Ainuddin, 2005).

Seni Silat merupakan gabungan kesenian, sukan, pertempuran dan juga sebagai cara hidup (G. N. Gartenberg, 2000). Presiden Persatuan Kebangsaan Pesilat Malaysia (Pesaka), Datuk Seri Mohd. Ali Rustam, ketika merasmikan Karnival Silat Waja Diri PSSCM kali ke-4 diadakan di Universiti Pendidikan Sultan Idris, berkata bahawa seseorang yang menguasai ilmu persilatan mempunyai kebolehan mengurus organisasi dengan lebih baik dan menjadi contoh kepada masyarakat (Lihat Ani Awang, 2011).

Kesimpulannya, Seni Silat kini lebih diketengahkan ke dalam masyarakat berdasarkan kepada elemen luar seperti mempertahankan diri, sukan pertandingan dan persembahan. Seni Silat juga dilihat sebagai perhiasan dan dianggapkan sebagai sebahagian daripada pelengkap kepada majlis-majlis kebudayaan dan tradisi. Seni Silat Melayu pada hari ini telah direndahkan martabatnya menjadi bahan persembahan, pertandingan dan hiasan.

3.0 Objektif Kajian

Tesis ini mengkaji tentang bagaimana penglibatan ahli Seni Silat Cekak membentuk sifat jati diri melalui pengisian rohani dan jasmani yang diterapkan di dalam Seni Silat Cekak. Secara khususnya bertujuan untuk membincangkan sifat-sifat yang ada pada ahli Seni Silat Cekak. Menghuraikan pengisian ilmu dan amalan yang terdapat di dalam Seni Silat Melayu yang membentuk sifat jati diri ahlinya dan seterusnya melihat kesan sifat jati diri ke atas ahli Seni Silat Cekak.

4.0 Kepentingan kajian

Hasil kajian ini boleh memberikan lebih kefahaman kepada pengkaji tentang pengisian rohani dan jasmani yang terdapat di dalam Seni Silat khususnya Seni Silat Cekak sehingga membentuk sifat-sifat jati diri kepada pengamalannya. Kajian ini memberikan kepentingan kepada pihak yang terlibat iaitu PESAKA dan pertubuhan silat di Malaysia secara keseluruhan dan seterusnya memberikan kepentingan terhadap bahan ilmiah dan rujukan di IPT.

5.0 Batasan Kajian

Kajian ini dibatas pada ahli-ahli Persatuan Seni Silat Cekak Malaysia (PSSCM).Pemilihan ini dibuat berdasarkan kepada PSSCM yang merupakan satu pertubuhan yang mempunyai pendaftaran dengan KBS. Kajian ini dilaksanakan di 4 buah negeri iaitu Melaka, Wilayah Persekutuan, Perak dan Kelantan dengan jumlah 50 kelas latihan PSSCM.

6.0 Bentuk dan Kandungan

Sidek Baba (2009) menyenaraikan empat (4) faktor untuk membina dan mengekalkan sifat jati diri Melayu iaitu, integrasi di dalam ilmu, memperkasakan metodologi pendidikan agama, memberikan orientasi baru di dalam proses pengajaran dan pembelajaran dan membina insan yang holistik. Insan holistik yang dirujuk di dalam buku Melayu Perkara (Sidek Baba, 2009) adalah individu yang mempunyai tahap ilmu dan kepakaran yang tinggi, profesionalisme dan mempunyai nilai sahsiah diri yang unggul.

Ilmu yang bermanfaat dapat meningkatkan darjat manusia. Ilmu yang dimaksudkan dipecahkan kepada dua kategori iaitu ilmu mengurus diri seperti ilmu akidah, akhlak dan fardhu ain serta ilmu mengurus sistem iaitu ilmu fardhu kifayah. Teori Sidek Baba merupakan epistemologi yang merentasi pelbagai disiplin ilmu. Modal insan yang holistik adalah hasil dari kepakaran teknikal dan mempunyai kewibaaan di dalam profession samada dari aspek pemikiran, cara bertingkahtlaku dan pertimbangan membuat keputusan.

Berasaskan ajaran Islam, amanah pengurusan adalah satu ibadat iaitu di dalam segala perbuatan perlukan niat ibadat, daya ihsan dan tawakal kepada Allah. Daya Ihsan merujuk kepada rasa kepunyaan dan kekitaan di dalam organisasi, jujur terhadap tugas, serius di dalam melaksanakan amanah kerja dan mengutamakan kualiti dan produktiviti. Keyakinan terhadap Allah memberikan daya kawalan kepada manusia sebagai pendorong untuk melakukan sesuatu.

7.0 Bentuk Konseptual

Penulis memilih teori Sidek Baba sebagai aspek pengukuran pengisian rohani dan jasmani di dalam empat faktor membina sifat jati diri Seni Silat Cekak berdasarkan teori Sidek Baba iaitu (i) Integrasi di dalam Ilmu, (2) Memperkasakan Metodologi Pendidikan Agama, (3) Memberikan orientasi baru di dalam proses pengajaran dan pembelajaran, (4) membina Insan Holistik. Teori tersebut dihubungkan dengan tiga konsep yang terdapat di dalam Seni Silat Cekak iaitu Perguruan, Persilatan dan Persatuan.

7.1 Perguruan

Saturo (2004), bersetuju bahawa Seni Silat merupakan satu institusi sosial yang berteraskan struktur perguruan membentuk satu sistem pengajaran dan pembelajaran yang bersistematik. Melalui adat-adat persilatan yang perlu dilalui oleh seorang pengamal Seni Silat membentuk sifat patuh dan taat. Sebagai syarat mempelajari Seni Silat Cekak, Majlis Bertemu Guru yang disebut sebagai Majlis Ijazah diadakan pertama kali sebelum individu tersebut memasuki Peringkat Asas. Tujuan majlis ini diadakan adalah untuk bai'ah antara guru dan murid sebagai tanda keizinan untuk individu tersebut mempelajari Seni Silat Cekak Malaysia. Bai'ah (Ensiklopedia Kesenian dan Warisan Islam) bermaksud pengakuan individu untuk mematuhi setiap perkara yang termaktub di dalam perjanjian. Dalam konteks Seni Silat

Cekak, individu tersebut perlu akur pada perlembagaan Seni Silat Cekak dan peraturan-peraturan yang telah ditetapkan. Bai'ah ini bertujuan untuk menanam kekuatan dan memberikan keazaman yang teguh untuk melaksanakan tanggungjawab mempelajari ilmu mempertahankan diri. Majlis Bertemu guru kali kedua diadakan sebelum memasuki Peringkat Potong dan yang terakhir diadakan selepas tamat peringkat Potong.

Pantang larang di dalam Seni Silat merupakan satu perjanjian yang perlu dipatuhi oleh pengamal. Setiap pertubuhan Seni Silat mempunyai pantang larangnya yang tersendiri. Di dalam Seni Silat Cekak terdapat 5 pantang larang yang mesti dipatuhi oleh setiap ahlinya. Pantang larang tersebut adalah; tidak boleh derhaka kepada Guru, tidak boleh derhaka kepada Ibu, tidak boleh derhaka kepada Bapa, tidak boleh bergaduh sesama ahli dan tidak boleh mencaci Silat melayu asli yang lain. Pantang larang ini melibatkan perhubungan antara ahli dengan orang disekelilingnya.

Pantang larang yang pertama merujuk kepada asuhan mematuhi arahan guru. Guru di dalam konsep ini bukan hanya kepada guru di dalam Seni Silat Cekak tetapi mana-mana guru yang pernah memberi jasa kepada pengamal. Guru yang dimaksudkan merujuk kepada guru yang mempunyai sifat-sifat seperti Amanah, As-Siddiq, Fatonah dan Tabligh. Pantang larang kedua dan ketiga membentuk ahli untuk menjadi seorang anak yang soleh. Pantang Larang ke empat dan kelima merujuk kepada perhubungan ahli dengan masyarakat terutamanya di kalangan pejuang Seni Silat Melayu asli. Pembentukan insan yang unggul bermula daripada sifat hormat menghormati mereka yang disekeliling.

7.2 Persilatan

Seni Silat Cekak Malaysia adalah terbuka kepada semua penduduk Malaysia lelaki dan perempuan yang berumur 16 tahun ke atas yang beragama Islam dan sihat tubuh badan serta berfikiran waras. Syarat umur diletakkan kerana Seni Silat Cekak menggunakan pergerakan gaduh yang boleh membahayakan sekiranya diajarkan kepada kanak-kanak. Umur 16 tahun dikira sebagai cukup umur untuk menilai setiap perbuatan yang boleh memberikan mudarat dan dapat membezakan latihan dengan situasi sebenar.

Sistem pelajaran Seni Silat Cekak adalah tersusun dan berstruktur. Silibus pembelajaran di seluruh negara adalah sama kerana pelarasan dan pemantauan sentiasa dibuat di bawah Lembaga Pelajaran dan Tatatertib PSSCM. Sistem mata pelajaran Seni Silat Cekak Malaysia yang terbahagi kepada beberapa 4 peringkat mengambil masa selama lebih kurang 10 bulan untuk dipelajari. Peringkat tersebut adalah peringkat asas, peringkat jatuh dan peringkat potong.

Di dalam peringkat asas, ahli akan diajar asas-asas pergerakan seperti senaman tangan dan kaki, cara menumbuk dan cara menanti serangan. Pergerakan Seni Silat Cekak mengambil ilham daripada pergerakan fitrah manusia. Sebagai contoh, pergerakan menunggu serangan adalah berdiri lurus dan mara ke hadapan. Ahli seni Silat cekak tidak berkuda-kuda dan tidak berundur kebelakang mahupun mengelak ke kiri dan ke kanan malah akan bergerak ke hadapan dalam langkah. Berdiri lurus adalah salah satu keunikan yang terdapat di dalam Seni Silat Cekak. Dengan berdiri lurus, musuh tidak dapat mengagak gerak yang bakal dilakukan. Dengan berdiri lurus juga, ahli dilatih berani dan bertenang semasa menghadapi serangan.

Pada peringkat asas, ahli Seni Silat Cekak akan belajar menangkis serangan. Kaedah tepisan serangan di dalam Seni Silat Cekak dinamakan sebagai kaedah A, B, C dan D. Kaedah A dan B merupakan tepisan bagi serangan di bahagian dada, kaedah C untuk serangan dibahagian bawah dan kaedah D adalah untuk serangan bahagian atas. Semua kaedah bermatlamat untuk berada dibelakang lawan bagi mematikan pergerakan lawan. Setelah ahli mahir dengan empat kaedah tersebut, ahli diajar dengan buah-buah dasar pelajaran. Setiap buah dasar dimulakan dengan tepisan kaedah dan pergerakan adalah ringkas dan segerak. Segerak bermaksud pergerakkan kaki dan tangan serentak dan pantas.

Di dalam peringkat jatuh, penyudah kepada buah dasar akan diajar kepada ahli. Ia merupakan penyambung kepada peringkat asas. Kerana itu, buah dasar perlu betul dan kemas untuk meneruskan pelajaran buah di peringkat ini. Pada peringkat ini, ahli didedahkan dengan gerakan pemakan dan kuncian. Di dalam peringkat asas dan jatuh, ahli yang menyerang akan kalah manakala di peringkat potong, ahli yang menyerang akan belajar bagaimana untuk mematahkan buah pelajaran di peringkat asas dan jatuh.

Selepas melepasi peringkat Potong, ahli Seni Silat Cekak perlu melalui silibus kelas kemahiran yang melibatkan dua peringkat iaitu peringkat Umum dan Ujian Sijil Rendah secara teori dan praktikal. Pada tahun 2012, Datuk Haji Maideen bin Kader Shah telah memutuskan bahawa takrifan Ahli Seni Silat Cekak adalah pada ahli yang telah memiliki Sijil Rendah Silat Cekak. Di dalam kelas kemahiran, ahli berpeluang untuk mempraktikkan pelajaran Seni Silat Cekak dengan berhadapan seni bela diri yang lain dan belajar menangkis serang senjata seperti tongkat, pisau dan parang dengan menggunakan tangan. Pada peringkat ini juga tangkisan serangan pelbagai arah dan serangan menggunakan kaki dipelajari. Paling khusus untuk kelas kemahiran adalah teknik menyerang yang mempunyai kelebihan menyerang sambil menangkap. Serangan ini berkonsep “Cekak Menyerang, Elak Kena, Tepis Makan”.

Corak pembelajaran Seni Silat Cekak adalah secara bersistem dan tertakluk dibawah Lembaga Pelajaran dan Tatatertib. Di antara kelainan dengan Seni Silat lain adalah tempat ahli belajar dan berlatih tidak disebut sebagai gelanggang tetapi disebut sebagai kelas latihan. Metodologi pengajaran dan pembelajaran di dalam kelas latihan adalah menyampaikan dan bukan menunjukkan kepada ahli. Setiap buah akan diperturunkan oleh Tenaga Pengajar kepada ahli mengikut turutan dan mengikut kemampuan ahli tersebut untuk menerimanya. Tiada langkau susunan buah atau peringkat.

Keunikan pelajaran Seni Silat Cekak adalah 99% buah pelajaran adalah bertujuan untuk mempertahankan diri dan hanya 1% sahaja untuk menyerang. Dengan ini, jelas menunjukkan bahawa ahli Seni Silat Cekak dididik dengan sifat tenang dan bertindak hanya apabila diri diceroboh dan terancam. Selain itu, pelajarannya bersesuaian dan praktikal untuk wanita. Gerakan buah pelajaran ringkas dan menggunakan kebijaksanaan bukan kekerasan. Latihan-latihan yang diadakan juga tidak melibatkan aksi lasak seperti lompatan.

7.3 Persatuan

Persatuan Seni Silat Cekak Malaysia mempunyai sistem pentadbiran yang berstruktur. Sistem tersebut merangkumi pentadbiran dan organisasi di peringkat Ibu Pejabat, Cawangan, Kelas Latihan mahupun di IPT. Ahli Seni Silat Cekak Malaysia diasuh dalam pentadbiran dan pengurusan samada persatuan mahupun di dalam penganjuran program-program.

8.0 Definisi konsep

8.1 Seni

Seni sinonim dengan perkataan halus dan kecil. Seni diertikan sebagai karya yang mempunyai nilai keindahan dan memberikan kepuasan citarasa kepada peminatnya, seperti lukisan, muzik, puisi, ukiran, kecekapan atau kepandaian membuat sesuatu yang indah-indah.

8.2 Silat

Terdapat beberapa istilah yang pelbagai seperti Silek iaitu perkataan silat dalam bahasa Minangkabau. Si-elak atau si-ilat yang merujuk kepada orang yang pandai bermuslihat. Tipu helah atau muslihat merupakan satu taktik yang digunakan untuk mengelirukan lawan dan memenangi pertarungan (Tuan Ismail Tuan Soh, 1991). Silat juga berasal daripada perkataan kilat yang bersifat laju, dominan, tajam, berubah-ubah dan merbahaya. Individu yang mempunyai kemahiran bersilat disebutkan sebagai sikilat (Sheikh Shamsuddin, 2005).

8.3 Cekak

Mengikut bahasa Minangkabau, perkataan cekak disebut Cakak yang bermaksud gaduh atau berkelahi (Nurlela Adnan, Ermitati, Rosnida M. Nur, 2001). Beberapa peribahasa Minangkabau turut menggunakan perkataan 'cakak' dan 'silek' untuk menggambarkan pergaduhan. Contohnya; Cakak berabih, silek takana atau usai berkelahi, ingat silat (Anas Nafis, Endah Sandi, Herawati Harun, 1996). Secekak merupakan kata perbuatan menggenggam sesuatu dengan padat dan tegas. Dalam konteks pemelajaran, silat cekak mengajar silibus intisari silat bukannya cabang-cabang silat yang banyak. Cekak juga dirujuk sebagai maksud pegangan dan tanggungjawab sehinggakan terbit simpulan bahasa "Makan Cekak".

Perkataan Secekak juga digunakan dan ia merupakan kata perbuatan menggenggam sesuatu dengan padat. Dalam konteks Seni Silat Cekak, segenggam dikaitkan dengan buah-buah pelajaran yang diajarkan. Cekak juga dirujuk sebagai pegangan. Dalam konsep ini ia berfokus kepada pendirian ahli-ahli silat cekak secara fizikal dan juga rohani.

8.4 Jati diri

Perkataan Jati Diri sinonim dengan sejati, asli atau totok. Dari segi konsepnya jati diri bermaksud ketahanan diri, maruah, harga diri dan pegangan hati. Jati diri juga merupakan sifat atau ciri yang unik dan istimewa dari segi adat, bahasa, budaya, agama yang menjadi teras dan lambang keperibadian seseorang individu, sesuatu bangsa.

9.0 Hipotesis

Di dalam Seni Silat Cekak Malaysia, terdapat unsur asuhan rohani dan jasmani yang membentuk sifat jati diri ahlinya. Ahli yang memahami dan mendalami elemen di dalam perguruan, persilatan dan persatuan akan mempunyai sifat jati diri yang tinggi di dalam diri mereka.

10.0 Metodologi

10.1 Pemerhatian

Pengalaman pengkaji dalam bidang persilatan digunakan dengan menyertai sendiri proses pembelajaran dan pengajaran dalam kelas latihan Seni Silat Melayu. Pengkaji pernah menyertai dua (2) Seni Silat Melayu iaitu Seni Silat Jawa Betawi daripada Negeri Kedah pada tahun 1997 dan Seni Silat Cekak Malaysia sejak tahun 1994 sehingga kini.

Penglibatan pengkaji dalam Seni Silat Cekak mencangkupi tiga konsep iaitu perguruan, persatuan dan persilatan. Pengkaji pernah aktif di empat (4) cawangan iaitu di Terengganu, Selangor, Kedah dan Kelantan. Pengkaji juga merupakan Tenaga Pengajar Seni Silat Cekak sejak tahun 1998 dan merupakan penerima Anugerah Sijil Menengah Seni Silat Cekak pada tahun 2011. Selain daripada penglibatan di dalam Seni Silat Jawa Betawi dan Seni Silat Cekak, pengkaji juga pernah menyertai kelas Senaman Tua pada 2012.

10.2 Temubual

Temubual dengan pengurusan tertinggi PESAKA, PSSCM, guru-guru Silat Sekebun, Silat Olahraga, Silat Gayong, Silat Lincah dan Jurulatih Senaman Tua. Ahli-ahli PSSCM dari PSSCM Cawangan Melaka, Wilayah Persekutuan, Perak dan Kelantan turut ditemubual di dalam kajian ini untuk mendapatkan data penglibatan dan mengkaji sifat keperibadian mereka. Temubual dengan ahli keluarga dan rakan terdekat kepada ahli turut diadakan untuk memperoleh maklumat tentang respon orang luar terhadap sifat keperibadian ahli-ahli PSSCM.

10.3 Dokumentasi

Kajian ini menggunakan kaedah kualitatif dengan melakukan kerja lapangan. Kerja lapangan dilakukan untuk mengutip data daripada dokumen-dokumen yang berkaitan dengan kajian.

Ini bersesuaian dengan teknik yang digunakan dalam kajian ini iaitu teknik analisis kandungan. Teknik ini digunakan untuk menganalisis dokumen-dokumen yang berkaitan dengan kajian supaya dapat memperolehi data diperlukan. Di antara bahan dokumentasi yang digunakan adalah seperti buku, statistic, arkib/keratin akhbar, gambar, audio, video, ucapan dan buku program.

11.0 Kajian Literature

11.1 Seni Silat Melayu

Abdul Rahman di dalam buku Seni Silat Melayu: Sejarah Perkembangan dan Budaya menyentuh peranan Seni Silat Melayu bermula dari zaman dahulu dan melihat kepada perkembangan pada zaman ini. Terdapat beberapa persoalan yang diutarakan oleh beliau yang masih membuka ruang kajian yang seterusnya seperti mampukah ilmu Seni Silat berhadapan dengan senjata moden, adakah gerak seni atau tari benar-benar berfungsi sebagai teknik membela diri dan adakah ilmu kebatinan berkesan. Abdul Rahman menyentuh peranan Seni Silat Melayu secara keseluruhan.

Dokumentasi Seni Silat Melayu dibukukan mengikut pertubuhan dan kebiasaanya diedarkan kepada hanya ahli pertubuhan tersebut. Kandungan dokumentasi merujuk kepada pergerakan dan adat istiadat khusus di dalam pertubuhan tersebut. Sebagai contoh, Tuan Ismail Tuan Soh (1991), memberikan tumpuan kepada Seni Silat Sekebun, Anuar Abdul Wahab (2008), berfokus kepada Pertubuhan Seni Gayung Fatani Malaysia dan Haji Mokhtar Hj. Yahya (1985) Silat Melayu Melaka.

11.2 Silat Sekebun

Tuan Ismail Tuan Soh (1991) mengkategorikan silat kepada Seni Silat Tari, Seni Silat Jatuh dan Seni Silat Buah. Penulisan beliau lebih menjurus kepada kaedah teknikal pergerakan di dalam Seni Silat tersebut. Namun, beliau turut merumuskan bahawa kepelbagaian jenis kategori dan disiplin yang berbeza wujud pada Seni Silat Melayu namun ia tetap mendokong lima (5) teras ilmu persilatan Melayu iaitu:

- i. Seni Silat Melayu pada dasarnya berfungsi sebagai alat membela diri, bukannya untuk dipertontonkan sebagai media hiburan.
- ii. Seni Silat Melayu bersifat lemah lembut dan keras pantas dalam segala pergerakan jasmani
- iii. Seni Silat Melayu tidak dapat dipisahkan daripada unsur kesenian.
- iv. Seni Silat Melayu diajar dengan penuh keikhlasan dan kerelaan guru dan dipelajari dengan penuh kesetiaan dan kasih sayang murid.
- v. Seni Silat Melayu berhasrat menjadikannya pesilat keperibadian dari segi seni dan jasmani.

12.0 Kesimpulan

Kecantikan Seni Silat bukan sahaja terletak pada nilai estetika tetapi juga pada pengisian rohani dan jasmani didalamnya. Dengan itu, adalah penting untuk kita mengekalkan Seni Silat sebagai satu warisan budaya yang boleh membentuk bangsa yang diperlukan oleh negara. Seni Silat dapat membina masyarakat yang bertanggungjawab, berdisiplin, taat, berbudi, luhur dan cergas (Abdul Rahman Hassan, 1991). "Melalui silat kita mengenal diri" (Sheikh Shamsuddin, 1993:43)

Rujukan

Abd. Rahman Ismail. (2008). *Seni Silat Melayu: Sejarah Perkembangan dan Budaya*. Selangor: Dawama Sdn. Bhd.

Farrer D.S., (2009). *Shadows of the Prophet: martial arts and sufi mysticism*. Springer Verlag.

Gartenberg, G. N. (2000). *Silat Tales: narrative representations of martial culture in the Malay/Indonesian archipelago*. University of California, Berkeley. ProQuest Dissertations and Theses, pp 226-226.

Mohd Nazif Arifin. (2007). *Silat Sekebum: Silat Sutera Kusut*. Majalah Seni Beladiri, pp 4-11, 25.

Moody, G. (2012). *The Effects of Martial Arts on Bullying in Children*. Arizona State University. ProQuest Dissertations and Theses. Retrieved from <http://search.proquest.com/docview/1014169072?accountid=51152>.

Persatuan Seni Silat Cekak Malaysia. (2012). *Laporan Mesyuarat Agung Perwakilan ke-40 dan Konvensyen Zon Tengah*. Kuala Lumpur.